

İmar ve İskân Bakanlığının Çalışmaları

Yazan :
Dr. Rahmi TOKER
Orm. Yük. Müh.

○

Bakanlık, kasaba ve köylerin imar ve ihyası, memleket bünyesine uygun bir mesken politikasının sevk ve idaresi, ucuz, bol ve iyi özellikte yapı malzemesi tedarik imkânlarının aranması, yabancı memleketlerden ve gelecek olan göçmen ve mültecilerle, tabii, ekonomik, zıraf ve sosyal sebeplerle zaman zaman vukubulan nüfus hareketlerinin rasyonel bir surette ve memleket ekonomisine uygun bir şekilde tanzim ve yerleştirilmelerinin sağlanması maksatlarını tahakkuk ettirmek için 9/5/1958 tarih ve 7116 sayılı kanunla kurulmuştur.

Bu görevleri ile yakından ilgili olması itibarıyla daha önceleri Mali-

nı, mesken esaslarını tesbit ve politikasıyla ve ayrıca afetlerden evvel ve sonra görülecek hizmetlerin ifasıyla vazifelendirilen Mesken Genel Müdürlüğü ve Teşkilatını ve nihayet memleketin bünyesine en uygun yapı malzemesinin temin ve tedarikini sağlamak ve bu hususta araştırmalarda bulunmak üzere de Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğünü ve teşkilatını kurmuştur. Ayrıca Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünün Türkiye Emlâk Kredi Bankası ve İller Bankasının teşkilât

sündeki araştırmalar yanında, bölgeler ölçüsünde arazi kullanma plânları hazırlamak, bu plânlarla tarım, endüstri ve hizmetlerin arzettiği mevcut imkânların en iyi şekilde kullanılabilmesini ve belirli bir zaman faktörü içinde gerek mevcut imkânlardan ve gerekse ilâve ve yeni tesis ve tatbikattan bölgenin âhenkli bir ayarlanma düzeni içinde bulunabilmesini sağlamaya matuftur.

1961 yılına kadar yapılan çalışmalarda memleketin en büyük endüstri kuruluşlarını ihtiva eden Zonguldak Bölgesi, vilâyet ölçüsünde; en büyük şehirleşme problemlerini ihtiva eden Marmara bölgesi, de Doğu Marmara ölçüsünde tetkiklere tâbi tutulmuştur.

En faaliyette bulunduğumuz yıl içinde aynı projelere devam edilmekte, ayrıca Çukurova ve Antalya Bölgeleri çalışmalarına başlanılmış bulunmaktadır. Bu çalışmalar da Devlet Plânlama Teşkilâtı ile işbirliği yapılmaktadır.

Yapılan etüdlere ve kıymetlen-dirilen neticelere ait harita, grafik, şema ve plânlar 1961 yılı içinde açılan sergide teşhir edilmiş, ayrıca diğer bakanlık ve ilgili teşekküllerden gelen davetlilerin huzurunda münakaşalı olarak izahat verilmiştir.

Bölge Plânlama çalışmaları, neşredilen bir broşür ile halkımızın bilgilerine arz edilmiştir.

Mayıs ayı içinde tertip edilen II. İmar Kongresi dolayısıyla hazırlanan sergide bu faaliyetler daha da gelişmiş olarak tekrar görülebilecektir.

Yukarıdaki görevlerin tetkikinden de anlaşılacağı üzere Bakanlık icrai bir görevden ziyade bir plânlama görevi ile yükükl bulunmaktadır. Bu itibarla çalışmaların neticelerini hemen elle tutulur hale getirmek mümkün olamamaktadır. Ayrıca hazırlanan plânların tatbikat için lüzumlu finansman imkânlarının zayıflığı, teknik eleman azlığı bu işlerin sür'atle sonuçlanma-

Şekil : 1 — Afetler fonundan yer değiştirmiş bir köyde yapılan evler.
Aydın - Kızılcıpınar.

ye Bakanlığına bağlı bulunan T. Emlâk Kredi Bankasıyla, İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan İller Bankası ve Başbakanlığa bağlı bulunan Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü İmar ve İskân Bakanlığına bağlanmıştır.

Bakanlık, uhdesine tevdi edilen vazifelerin en iyi şekilde ifasını teminen plânlama ve imar işleri ile görevlendirilmek üzere, Plânlama ve İmar Genel Müdürlüğü ve teşkilâtı-

kanunlarında yazılı görevlerin ifasında murakabede bulunmuştur.

Plânlama ve İmar Genel Müdürlüğü :

Bu Genel Müdürlüğe verilen görevlerin ifası 4 Daire Başkanlığı tarafından yapılır. Bunlar da Bölge Plânlama, Harita, Şehircilik ve Âme Tesisleri Daireleridir.

Bölge Plânlama Çalışmaları :

Bu çalışmalar, Türkiye ölçü-

Şekil : 2 — Kendi evini yapana yardım usulü ile yapılmakta olan bir ev.
Balıkesir - Kuşdere Köyü.

sına mâni olmaktadır. Buna rağmen kısa bir müddet zarfında, dar imkânlar içinde, memleketimiz için yeni bir konu olan Bölge Plânlama işlerinin tanınmış, faydalarının anlaşılmış olması da şayanı şükrandır.

Harita çalışmaları :

Bu çalışmalar, yurdun bölge, şehir, kasaba ve köylerinin haritalarını hazırlamak ve hazırlatmak şeklinde özetlenebilir.

Harita işleri, Belediyeler tarafından doğrudan doğruya veya İller Bankası kanalı ile müteahhitlere veya Bankaca yapılmaktadır. Haritaların kontrol ve tasdik muamelelerinin yürütülmesi Bakanlığın bu dairesi tarafından yapılır. Daire aynı zamanda Mesken Genel Müdürlüğünün faaliyetlerine yardımcı olarak, afetler dolayısıyla yapılacak meskenlere ait sahaların haritalarının alım ve yerleşme plânlarının uygulaması işleri ile meşgul olmaktadır.

Bu cümleden olarak 1961 yılı içerisinde:

17 kasabanın nirengi hesabının tasdiki,

16 kasabanın poligon hesabının tasdiki,

31 kasabanın haritalarının mahallî kontrol ve kat'î kabulü,

56 yerde, afetler dolayısıyla ya-

pılacak meskenler için harita alımı,

51 yerde yine bu meskenler için hazırlanan yerleşme plânlarının uygulaması yapılmıştır.

Mevcut 1004 belediyeden, bugüne kadar 748 şehir ve kasabanın haritası yapılmıştır.

1962 ve müteakip yıllarda haritası bulunmayan şehir ve kasabaların haritalarının ikmaline devam olunacağı gibi, çok eskiden yapılmış olup tatbik kaabiliyetini kaybetmiş bulunan haritaların revizyonu ve yenilenmesine çalışılacaktır.

Haritaların sür'atle hazırlanması için Harita Genel Müdürlüğü, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ve harita ile ilgili Genel Müdürlüklerle işbirliği yapılmaktadır. Haritalar İmar Plânlarının yapılmasına ve tatbikatına esas teşkil edeceği için; diğer teşkilâtlerce hazırlanmış haritalardan doğrudan doğruya faydalanmak mümkün olmamakta, imar tekniğinin özelliklerine göre arazi parçalarını ve tesisleri işlemek icabetmektedir.

Şehircilik çalışmaları :

Çalışmalar, imar plânlarının, mücavir sahaların ve yol istikamet plânlarının tetkiki, tasdiki, tatbiki, diğer Bakanlıkların çalışmaları ile koordinasyonu, belediye hududu içi-

ne alınması gereken araziye ait rapor ve plânların tasdiki, imar talimatnamesinin tatbiki konularından ibarettir.

Bundan başka gerek şehir ve kasabaların plânlanması sırasında ve gerekse afetlerle ilgili olarak yapılan jeolojik etüdler de bu faaliyetler arasında yer almaktadır.

Bu suretle, 1961 yılında 14 şehir ve kasaba nazım plânının tasdiki, 6 şehir ve kasaba imar plânı avan projesinin tetkik ve tasdiki, 14 şehir ve kasaba kesin imar plânının tetkik ve tasdiki, 675 taül teklifinin tasdiki ve 126 jeolojik etüd yapılmıştır.

1962 yılında ve müteakip yıllarda haritaları tamamlanmış bulunan şehir, kasaba imar plânlarının ikmaline çalışılacaktır. Hâlen imar plânı mevcut belediyeler sayısı 621 dir.

Âmme tesisleri çalışmaları :

Genel Müdürlüğün bu dairesine, şehir ve kasabalarda imar ile ilgili içmesuyu, lağım tesisleri, yol, elektrik vesaire gibi âmme hizmetlerine müteallik işlerin alâkalı idarelerin talebi üzerine projelerini yapmak, yaptırmak ve bunların selâhiyetli mercilerce tasdikini veya tekemmülünü sağlamak ve bu projelere göre tatbikata geçilmesini temin etmek ve bu hususlarda gerekli yardımlarda bulunmak görevleri verilmiştir.

Bu konuda bugüne kadar :

96 adet içme suyu ilk etüd projesi,

214 adet içme suyu projesi,

14 adet kanalizasyon projesi,

5 adet yol projesi,

tetkik ve tasdik edilmiştir.

Ayrıca :

Harita, imar plânları, içme suyu, elektrik, mezbaha tesisleri için İller Bankası nezdinde fon tahsis yapılmıştır ki yekûnu: 346.398.686,— liradır.

Genel Müdürlük, II. İmar Kongresi için, Bölge Plânlamasının gayesi, arsa problemi ve alınması düşünülen tedbirler, İmar mevzuatında değiştirilmesi düşünülen hususlar, şehir plânlamaları, âmme tesisleri adlı raporları hazırlamıştır.

Mesken Genel Müdürlüğü :

Bu Genel Müdürlük, yurdun mesken durumu ve ihtiyacını tesbit etmek, şehir, kasaba ve köylerde sıhhi sağlam ve ucuz mesken inşası için gerekli etüdleri yapmak, ıslâha muhtaç mesken topluluklarını ıslâh ve tasfiye çarelerini aramak, evsiz vatandaşları mesken sahibi yapmak, mutedil kira ile oturmaları için tedbirler almak, toplu mesken hareketlerini teşvik etmek, yapı kooperatiflerinin çalışmalarını gayelerine tevcih etmek, mesken kredilerinin ve yapılan çeşitli yardımların tahsis şartlarını tanzim etmek, ayrıca 7269 sayılı umumî hayata müessir afetler kanununun tatbikatını yapmaktır.

Görevler hâlen 4 Daire Başkanlığı ve bir Fen Kurulu Müdürlüğü tarafından görülmekte olup, bunlar: Mesken, Köy, Afetler ve Mali İşler, İnşaat Daireleri ile, Plânlama Fen Kurulu Müdürlüğüdür.

Etüd - Proje çalışmaları :

İhtiyaçlara uygun meskenlerin inşasını temin edebilmek için evvelâ etüd ve araştırma yapmak icabeder. Bu etüd ve çalışmalar, mahalli, sosyal, ekonomik, coğrafi, inşai araştırmalar ile bulunan değerlerden projelerin tesbitinden ibarettir.

Bu cümleden olmak üzere 1961 yılında memleketimizin mesken durumu ve ihtiyacına ait tahminler yapılmıştır.

Şehirlerde mesken problemleri sosyal mesken standartları, kredi - vergi - kira, yatırım, işgücü - eğitim, gecekondular, bakım ve onarım, afetler, köy meskenleri isimleri altında komisyon çalışmaları yapılmıştır.

Hazırlanmış olan sosyal mesken standartlarına uygun tip, projeler hazırlanmıştır.

Mesken Kanunu tasarısı geliştirilmiş ve Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Tasarı kanunlaşınca kadar

teşkilât kanunundaki yetkiye dayanarak sosyal meskenlerin inşası ve ıslaha muhtaç mesken topluluklarının ıslâh ve tasfiyesi çalışmalarına bu sene içinde İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi dört büyük şehrimizde başlanmıştır. Bu maksatla 25 milyon lira harcanacaktır.

7269 sayılı kanuna göre hizmet: Afetin vukuu akabinde binaları yıkılan ve hasar görenlerin ilk 7 gün içinde işçileri, ibateleri, kurtarma ve tedavileri gibi işler için ilk acil yardım şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca umumî hayata müessiriyet kararı alınarak yıkılan ve ağır hasar gören binaların sahiplerine yeni iskân yerlerinde yeni binalar, yol, su, elektrik ve kanalizasyon tesisleri de inşa edilmektedir (Şekil : 1).

Bu cümleden olarak, bugün 379 yerde 14.485 hanenin nakledilmesi için Bakanlar Kurulu kararı alınmıştır.

Kararnamesi alınan bu yerlerden, kendi evini yapana yardım usulü ile, 1959 - 1960 ve 1961 yıllarında cem'an 114 yerde 3933 haneye 1500 - 5000 lira arasında 21.806.158 lira yardım yapılmıştır (Şekil : 2).

Burada mesken ihtiyacı hakkında bazı rakamları takdim etmeyi faydalı görüyoruz.

Nüfus artışlarından, kullanılmaz hale gelmiş meskenlerden, afetler ve istisnâlardan, meskenlerdeki aşırı kalabalığın normal bir hale indirilmesinden, mevcut gecekonduların ıslâh ve tasfiyesinden mütevellit birikmiş mesken ihtiyacımız :

Şehirlerde : 573 bin,

Köylerde : 1 milyon 430 bin adettir.

1970 yılına kadar şehirler nüfusunun 14 milyona, köyler nüfusunun ise 23 milyona yükseleceği tahmin edilmektedir.

Bu duruma göre 1970 yılına kadar ortalama yıllık mesken ihtiyacı :

Şehirlerde : 180 bin,

Köylerde : 230 bindir.

Yıllık mesken açığımız ise 1970 yılına kadar 285 bin adet olacaktır.

Genel Müdürlük, II. İmar Kongresine şehirlerde Mesken Problemleri, Sosyal Mesken Standard-

Şekil : 3 — Yapı Malzemesi Sergisinden bir görünüş

ları, Gecekondu problemi raporlarını takdim etmiştir.

Yapı Malzemesi Genel Müdürlüğü :

Genel Müdürlük, aşağıda bildirilen hizmetleri ifa etmektedir.

— Memleket yapı malzemesi ihtiyacını tesbit ve karşılanması çalışmalarını yapmak.

Plânlama hizmeti :

— Yapı malzemelerimizin özellik ve imalat metodlarını geliştirmek için araştırmalar yapmak. **Araştırma hizmeti.**

— Yapı malzemesi standardlarının tesisini ve imalatın bunlara

tiyacı karşılayabilecek kadar geliştiği tesbit edilmiştir.

Yerli yapı malzemelerinin inşaatçılarımıza ve halkımıza tanıtılması maksadıyla memleketimizde imal ve istihsal edilen bütün yapı malzemelerine ait her türlü teknik ve ticarî bilgiler, resimler, detaylar ve cetvellerin yer alacağı bir katalog hazırlanmasına başlanmış ve bu sene içinde ilgililerin istifadesine arz edilecektir.

Yapı malzemesinin tanıtılması için 1961 yılında Ankara'da Bakanlık binasında sergi açılmıştır. (Şekil : 3). İhtiyacın daha geniş olarak karşılanması için 1962 yılında İstanbul ve İzmir'de de sergiler tertip edilecektir. Plân ve projeleri ve

rulması hususunda tasarı hazırlanmıştır.

Standardizasyon ve kontrol çalışmaları :

Standardizasyonun temeli olan standardların hazırlama, neşir ve ıslâhı işleri 132 sayılı kanunla Türk Standardları Enstitüsünce yapılmaktadır. Bu itibarla hazırlanması istenilen standartlara ait talepler bir öncelik listesi halinde Bakanlık tarafından tesbit edilmekte ve Enstitüye gönderilmektedir. Şimdiye kadar Türk Standardları Enstitüsünün yapı malzemesi ile ilgili 39 standard Türk Standardı olarak kabul ve ilân edilmiştir.

Ayrıca acil standard ihtiyacını karşılamak üzere Türk Standardları neşredilinceye kadar faydalanmak üzere Alman DIN lerî tercüme edilmektedir. Standardların tatbiki ve kontrolü hususunda Sanayi Bakanlığı ve diğer ilgili Bakanlıklarla işbirliği yapılmaktadır.

Koordinasyon hizmetleri :

Yapı malzemesi sanayiinin teşviki, ticaret ve ithalatın tanziminde ilgili Bakanlıklarla işbirliği suretiyle yürütülmesi derpiş edilen koordinasyon hizmetlerinde memleketimizde imal edilen veya imali mümkün olan malzemelerin ithalini önlemek ve ihracatı geliştirmek önemle ele alınmıştır.

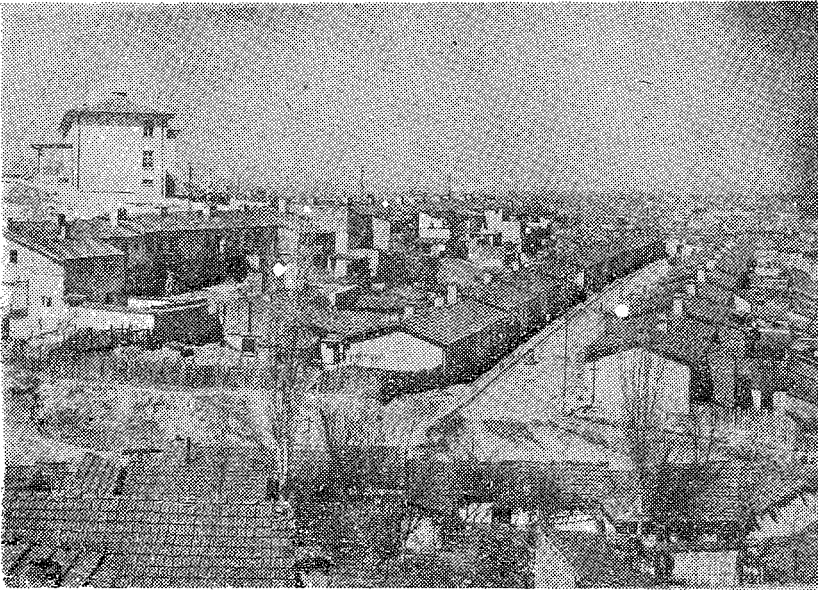
Kota listelerinin hazırlanması sırasında hangi yapı malzemelerinin listeye dahil olunacağı hususunda İmar ve İskân Bakanlığının mütalâası alınması hususu ilgili Bakanlıklarla yapılan koordinasyon çalışmaları sonunda tesbit ve kabul edilmiştir.

Genel Müdürlük, II. İmar Kongresinde yapı malzemesi, aynı ve nakdi yardım işleri raporunu hazırlamıştır.

Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğü :

Genel Müdürlük, temel dâvalarımızdan en önemlileri olan çiftçiye topraklandırma ve iskân işleri ile görevlendirilmiştir.

1947 - 1960 yılları arasında kalan devrede topraklandırma ve yerleşim ile ilgili olarak aşağıdaki işler yapılmıştır :

Şekil : 4 — Eskişehir göçmen evleri (Kapaktaki fotoğraf)

uygunluğunu sağlamak : **Standardizasyon ve kontrol hizmeti.**

— Yapı malzemesi sanayiinin teşvik ve ticaretini tanzim için ilgili Bakanlıklarla işbirliği sağlamak : **Koordinasyon hizmeti.**

Genel Müdürlük bu hizmetleri üç Daire ile yürütmekte olup bunlar, Plânlama, Malzeme ve Lâboratuvarlar daireleridir.

Plânlama çalışmaları :

Başlıca 30 kalem ana yapı malzemesi üzerinde yapılan incelemeler neticesinde, memleket yapı malzemesi kaynakları ve endüstrisinin çinko, alüminyum hariç, bütün ih-

yer tahsisi meseleleri ile finansman imkânları sağlanmıştır.

Pişmiş toprak üzerinde Haziran ayı içerisinde bir seminer yapılması için hazırlıklar tamamlanmıştır.

Araştırma çalışmaları :

Kerpiçten başlayarak, toprak sıva, toprak dam örtülere, ahşap cinslerimizin özellikleri bitümlü çatı kaplamaları, hafif beton taşlar, kireçli kum taşları, tuğla kiremit, memleketteki yapı taşları neveleri üzerinde araştırmalara başlanmıştır.

Malzeme araştırmaları için Türk Yapı Araştırma Enstitüsü ku-

Şekil : 5 — Aksaray - Gümüşler Köyü göçmen evleri.

Toprak dağıtımı uygulaması yapılan köy adedi 4.696,
Topraklandırılan yerli aile sayısı 365.141,
Topraklandırılan göçmen ailesi 28.435,
Yerli halka dağıtılan toprak miktarı (dönüm) 18.239.904,
Göçmen ailelerine temlik edilen toprak (dönüm) 1.440.326,
Dağıtılan toprakların borçlandırma bedeli (lira) 207.386.024.

Tahsis edilen mer'a (dönüm) 13.729.171,
Kamulaştırılan toprak miktarı (dönüm) 759.809,
Kamulaştırılan arazi için ödenen bedel (lira) 8.175.659.
Aynı devre içindeki işhânla ilgili çalışmalar münferit ve toplu bir halde anayurda sığınan ve kânenin Devletin himaye ve yardımına muhtaç olan iskânlı göçmen ve mülteciler, evvelce yasak bölge iken,

sonradan yasaklığı kaldırılan bölgelere gönderilenler, kaçakçılığın önlenmesi maksadı ile güney sınırlarımızda kurulan güvenlik şeridi içinde kalan köyler halkının, yurdun emniyet ve âsâyişi yönünden yerlerinin değiştirilmesi kararlaştırılan kimselerin başka yerlere kaldırılması ve yerleştirilmesi istikametlerinde olmuştur (Şekil : 4 ve 5).

Türk köylüsünün ve Türkiye ziraatinin kalkınmasını temin amacı ile topraklandırma ve iskân işlerini Türkiye çapında plânlama ile birlikte tatbikatın işbirliği çerçevesi içerisinde Devlet Dairelerinin müstereken tesbit ettikleri bölge ve havzalara inhisar ettirilmesi suretile yapılacağına kanî bulunulmaktadır .Bu görüş altında ilgili Bakanlıklarla işbirliğine başlanmıştır.

Doğu ve Güney Doğu bölgesinde 12 ilde envanter etüdlerine başlanmıştır. Bundan sonra memleketin diğer bölgelerinde en geç 10 yıllık bir devre içerisinde insan ve arazi kaynakları arasında muvazene-yi sağlayacak bir plânlamanın yapılmasına esas teşkil edecek denemeler ve dokümanlar arazi ve büro çalışmalarıyla tesbit edilmiş olacaktır. Ayrıca arazisi müsait yerlerde örnek köyler kurmak faaliyetine devam edilecektir.

BAYINDIRLIK BAKANLIĞINDAN

YAPI İŞLERİ İLANI

1 — Eksiltmeye konulan iş : Mardin (Kızıltepe), Urfa (Akçakale), Bingöl (Solhan) Elâzığ (Karakoğan), Van (Erciş), Bitlis (Tatvan), Ağrı (Eleşkirt) ve Diyarbakır (Silvan) yatılı bölge okulları Dizel Elektrojen santralleri tesisatı işidir.

Keşif bedeli : (2.160.000,—) liradır.

2 — Eksiltme 13/6/1962 Çarşamba günü saat 16 da Yapı ve İmar İşleri Eksiltme Komisyonunda kapalı zarf usulüyle yapılacaktır.

3 — Eksiltme şartnamesi ve ekleri Yapı ve İmar İşleri Reisliğinde görülebilir.

4 — Eksiltmeye girebilmek için isteklilerin 1962 yılına ait Ticaret Odası belgesi ile usulü dairesinde (78.550,—) liralık muvakkat teminat vermeleri lazımdır.

5 — İstekliler gerçek tek kişi veya tüzel kişi olacaktır.

6 — İstekliler Bayındırlık Bakanlığı eksiltmelerine iştirak Talimatnamesi ve eksiltme şartnamesinde yazılı esaslar dahilinde Yapı ve İmar İşleri Reisliğine en geç 7/6/1962 günü akşamına kadar müracaat edeceklerdir.

7 — İstekliler kendilerinden istenilen vesikaları teklif mektuplarıyla zarflara koymaları ve zarfı usulüne göre kapatmaları, eksiltme günü saat 15 e kadar makbuz mukabilinde Komisyon Reisliğine vermeleri lazımdır.

Postada olacak gecikmeler ve telgrafla müracaatlar kabul edilmez.
Keyfiyet ilân olunur.

(Basın A — 4552) 98